

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАСВА

“ 05 ” __ 09 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Екологічне і природоохоронне право в Україні
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 10 «Природничі науки»

Спеціальність: 106 «Географія»

Освітньо-професійна програма: «Землекористування і оцінка земель»

Робоча програма навчальної дисципліни "Екологічне і природоохоронне право в Україні". Одеса: ОНУ, 2024. 17 с.

Розробник: Тригуб Валентина Іванівна – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № 1 від "30" 08. 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Андрій БУЯНОВСЬКИЙ)
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП «Землекористування і оцінка земель»

(Андрій БУЯНОВСЬКИЙ)
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № 1 від. "30" 08. 2023 р.

Голова НМК

(підпис)

(Віталій СИЧ)
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № ____ від. " ____ " ____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № ____ від. " ____ " ____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>очна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3.0 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>10 Природничі науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>106 Географія,</u> <u>ОПП «Землекористування і</u> <u>оцінка земель»</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	За вибором	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		3-й	-й
		<i>Семестр</i>	
		6-й	-й
		<i>Лекції</i>	
		26 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		20 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		- год.	- год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		44 год.	год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни полягає у наданні теоретичних і практичних знань студентам щодо системного пізнання змісту вимог екологічного законодавства, розвиток у студентів еколого – правового світогляду, еколого – правового мислення, закріплення необхідних знань з метою вирішення конкретних питань їх майбутньої практичної діяльності.

Завданнями навчальної дисципліни є: набуття студентами теоретичних знань з питань екологічного права та природоохоронного законодавства, формування високої екологічної правової культури; освоєння понятійно-категоріального апарату екологічного права; формування правосвідомості та навичок правомірної поведінки; можливість вирішення практичних завдань з екологічного права, закріплення необхідних знань з метою вирішення конкретних питань їх майбутньої практичної діяльності.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

а) загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

б) фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК12. Здатність проводити польові та камеральні роботи ґрунтознавчо-географічного спрямування, надавати правову оцінку природокористування та використання ґрунтово-земельних ресурсів, оцінку сучасного стану землекористування, виділяти головні проблемні питання та надавати шляхи їх вирішення з метою оптимізації ґрунто- і землекористування.

ФК13. Здатність застосовувати відповідні методи ґрунтознавчих, топографо-геодезичних та землевпорядних робіт і досліджень, оцінювання ґрунтів і земель в практичній діяльності, аналізувати та встановлювати вплив природних та антропогенних факторів на об'єктивну вартість (цінність) ґрунтів і земель в сучасних умовах кліматичних трансформацій, земельної та адміністративно-територіальної реформи, різної ефективності господарювання.

Програмні результати навчання:

P01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

P10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.

P11. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки.

P12. Знати і вміти використовувати методи ґрунтознавства і географії ґрунтів, проводити оцінку існуючого землекористування, природокористування, його правочинність.

P13. Вміти застосовувати географічні, ґрунтознавчі, топографо-геодезичні та землевпорядні методи в практичній діяльності, аналізувати результати оцінки стану природо-, ґрунто- і землекористування, проводити оцінювання ґрунтів і земель та надавати рекомендації щодо підвищення еколого-економічної ефективності використання земель.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- предмет і коло правовідносин, що виникають в сфері екології;
- основні принципи екологічного права;
- методи екологічного права;
- об'єкти та суб'єкти екологічного права;
- підстави та порядок виникнення, зміни та припинення права власності та права користування на природні ресурси;

- визначення термінів, що використовуються в екологічному законодавстві і праві;
- основний зміст відповідних норм Конституції України та Законів "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про охорону атмосферного повітря", "Про природно-заповідний фонд України", "Про рослинний світ", "Про тваринний світ" та інших законодавчих актів екологічного змісту;
- зміст відповідних розділів і глав Земельного, Водного і Лісового кодексів України;
- структуру й зміст основних підзаконних актів, що регулюють природноресурсні , природоохоронні та екобезпечні відносини;
- основні питання щодо реалізації екологічних прав та обов'язків громадян та їх об'єднань, а також особливості застосування механізмів захисту екологічних прав в конкретних ситуаціях.

вміти:

- користуватися збірниками нормативно-правових актів, науково-практичними коментарями до законодавчих актів, а також довідковими матеріалами, статистичними даними та іншими джерелами;
- застосовувати загальні положення та конкретні еколого-правові вимоги чинного законодавства;
- аналізувати текстуальний зміст окремих положень конкретного закону чи підзаконного акта;
- застосовувати набуті теоретичні знання і практичні навички при вирішенні конкретних завдань щодо питань екологічного права та природоохоронного законодавства.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна частина.

Тема 1. Поняття, предмет, методи, та система екологічного права та природоохоронного законодавства України. Загальна характеристика екологічних проблем у світі та в Україні. Роль права на шляху їх вирішення. Еколого-правова політика України на сучасному етапі розвитку. Становлення та розвиток екологічного права України. Поняття та предмет екологічного права. Види екологічних правовідносин. Методи правового регулювання в екологічному праві. Принципи екологічного права України. Система екологічного права, його співвідношення з іншими галузями права.

Тема 2. Історія розвитку та становлення вітчизняного екологічного законодавства і права. Виникнення й основні етапи становлення природоохоронного законодавства і права на території сучасної України. Формування і розвиток природоохоронного законодавства і права у першій половині 20-го сторіччя. Природно-соціальні умови прискореного розвитку екологічного законодавства і права у другій половині 20-го сторіччя. Формування і розвиток екологічного законодавства і права у період державної незалежності України. Перспективи та напрями подальшого розвитку екологічного законодавства і права у 21-столітті.

Тема 3. Об'єкти, суб'єкти та джерела екологічного права. Екологічні права та обов'язки громадян. Об'єкти та суб'єкти екологічних правовідносин. Поняття, система та особливості джерел екологічного права. Конституція України як джерело екологічного права. Закони України в системі екологічного права. Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища” як інтегроване джерело екологічного права. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела екологічного права. Міжнародно-правові норми у системі джерел екологічного права.

Поняття та види екологічних прав громадян. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Право на екологічну інформацію. Право на участь у прийнятті екологічно-значимих рішень. Право на відшкодування шкоди, заподіяної екологічними правопорушеннями. Інші

екологічні права громадян. Гарантії реалізації екологічних прав громадян. Способи захисту екологічних прав громадян. Обов'язки громадян у сфері охорони довкілля.

Тема 4. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні. Поняття про об'єкти та суб'єкти права власності на природні ресурси. Основні ознаки та визначення поняття права власності на природні об'єкти та їх ресурси. Конституційні засади права власності на природні об'єкти та їх ресурси. Право власності на природні об'єкти в природноресурсових кодексах. Особливості закріплення права власності на природні багатства в природноресурсових законах. Способи захисту й охорони права власності на природні об'єкти та їх ресурси. Законодавчі обмеження прав власників природних об'єктів в інтересах суспільства і держави.

Тема 5. Поняття загального та спеціального використання природних ресурсів. Природокористування як необхідна умова існування людини і суспільства: загальне (загальнодоступне) і спеціальне (врегульоване) природокористування. Основні види природокористування та їх юридичне закріплення. Основні принципи інституту природокористування: цільове використання природних ресурсів; нормування природокористування; безоплатність спеціального і платність загального природокористування. Зміст права природокористування, права й обов'язки природокористувачів. Підстави й умови виникнення та припинення права природокористування. Тимчасове призупинення діяльності природо користувачів, які забруднюють природне середовище.

Тема 6. Стандартизація, нормування, прогнозування та облік у сфері природокористування й охорони навколишнього природного середовища. Система нормативів та стандартів у сфері природокористування й охорони навколишнього природного середовища. Фактичні та юридичні критерії якості довкілля: нормативи гранично допустимого шкідливого впливу на довкілля. Нормування санітарних та захисних зон: умови і порядок їх встановлення та контролю виконання. Екологічні стандарти і нормативи. Юридичні вимоги щодо інформації про стан навколишнього природного середовища. Короткострокові та довгострокові екологічні прогнози та їх народногосподарське й природоохоронне значення. Правове регулювання ведення кадастрів природних ресурсів та їх еколого-правовий зміст. Державний облік об'єктів та речовин, що негативно впливають на стан навколишнього природного середовища.

Тема 7. Підстави та види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення (загальні питання). Поняття та види відповідальності за екологічні правопорушення. Поняття, склад та особливості екологічного правопорушення. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення. Кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення. Відшкодування шкоди заподіяної довкіллю. Відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю чи майну громадян внаслідок екологічного правопорушення. Дисциплінарна відповідальність за екологічні правопорушення. Попередження екологічних правопорушень.

Змістовий модуль 2. Особлива частина

Тема 8. Правове забезпечення використання й охорони земель та земельних ресурсів. Земля як об'єкт використання та правової охорони. Склад земельного фонду. Порядок передачі земель у власність та надання у користування. Права і обов'язки власників землі та землекористувачів. Зміст правової охорони земель. Державний контроль за охороною та використанням земель. Відповідальність за порушення земельного законодавства.

Тема 9. Правовий режим використання та охорони вод. Води, як об'єкт використання та правової охорони. Склад водного фонду України. Державний облік вод. Стандартизація і нормування в галузі використання і охорони вод. Право водокористування і його види. Права та обов'язки водокористувачів. Правові заходи охорони вод. Відповідальність за порушення водного законодавства.

Тема 10. Правовий режим використання й охорони лісів та лісових ресурсів. Економічні та екологічні функції лісів і стан законодавства про охорону лісових ресурсів: співвідношення природоохоронних вимог лісового і земельного законодавства. Державне управління і державний контроль в області охорони, захисту і відтворення лісів. Організація охорони і захисту лісів. Правові засади управління в сфері використання й охорони лісів та лісових ресурсів. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону лісів.

Тема 11. Правове забезпечення використання й охорони об'єктів тваринного і рослинного світу та їх ресурсів. Законодавство про використання й охорону рослинного світу та природних рослинних ресурсів загальнодержавного і місцевого значення. Державне управління і державний контроль в області використання й охорони, захисту й відтворення рослинного світу; державний облік природних рослинних ресурсів і ведення кадастру та моніторингу об'єктів рослинного світу. Правові вимоги щодо здійснення інтродукції, акліматизації та селекції рослин; правила створення і збереження ботанічних колекцій.

Тваринний світ як об'єкт використання та правової охорони. Поняття та види користування тваринним світом. Правове регулювання мисливства. Правове регулювання рибальства. Правове регулювання інших видів використання тваринного світу. Правові заходи охорони тваринного світу. Особливості охорони рідких і зникаючих видів рослин і тварин. Основні вимоги щодо ведення «Червоної книги України». Відповідальність за порушення законодавства про охорону та використання тваринного світу.

Тема 12. Правовий режим територій та об'єктів що підлягають особливій охороні. Поняття і види територій та об'єктів заповідного та іншого природоохоронного призначення. Поняття склад та загально характеристика правового режиму природно-заповідного фонду. Правовий режим природних та біосферних заповідників. Правовий режим національних природних парків та регіональних ландшафтних парків. Правовий режим заказників та заповідних урочищ. Правовий режим пам'яток природи. Види та правовий режим штучно створених об'єктів природно-заповідного фонду. Відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.

Тема 13. Правове регулювання використання та охорони атмосферного повітря. Атмосферне повітря як об'єкт використання та правової охорони. Стандартизація і нормування в галузі використання та охорони атмосферного повітря. Правові заходи охорони атмосферного повітря. Контроль у галузі охорони повітря. Відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.

Тема 14. Правові основи екологічної безпеки в Україні. Правове регулювання поводження з відходами. Поняття екологічної безпеки та її правові форми. Види екологічної безпеки. Правова основа забезпечення екологічної безпеки. Правові заходи забезпечення екологічної безпеки. Юридична відповідальність за правопорушення в галузі екологічної безпеки. Поняття відходів та їх класифікація. Основні принципи і напрями державної політики у сфері поводження з відходами. Права та обов'язки суб'єктів у сфері поводження з відходами. Державний облік, моніторинг та інформування у сфері поводження з відходами. Контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням. Відповідальність за порушення законодавства у сфері поводження з відходами.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усьо-го	у тому числі				Усьо-го	у тому числі			
		л	п/с	лаб.	с.р.		л	п/с	лаб.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Загальна частина										
Тема 1. Поняття, предмет, методи, та система екологічного права та	4	1	1		2					

природоохоронного законодавства України.										
Тема 2. Історія розвитку та становлення вітчизняного екологічного законодавства і права.	4	1	1		2					
Тема 3. Об'єкти, суб'єкти та джерела екологічного права. Екологічні права та обов'язки громадян.	5	2	1		2					
Тема 4. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні.	8	2	2		4					
Тема 5. Поняття загального та спеціального використання природних ресурсів.	5	2	1		2					
Тема 6. Стандартизація, нормування, прогнозування та облік у сфері природокористування й охорони навколишнього природного середовища.	8	2	2		4					
Тема 7. Підстави та види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення (загальні питання).	6	2	2		2					
Разом за змістовим модулем 1	40	12	10		18					
Змістовий модуль 2. Особлива частина										
Тема 8. Правове забезпечення використання й охорони земель та земельних ресурсів.	8	2	2		4					
Тема 9. Правовий режим використання та охорони вод.	6	2	1		3					
Тема 10. Правовий режим використання й охорони лісів та лісових ресурсів.	6	2	1		3					
Тема 11. Правове забезпечення використання й охорони об'єктів тваринного і рослинного світу та їх ресурсів.	8	2	2		4					
Тема 12. Правовий режим територій та об'єктів що підлягають особливій охороні.	8	2	2		4					
Тема 13. Правове регулювання використання та охорони атмосферного повітря	7	2	1		4					
Тема 14. Правові основи екологічної безпеки в Україні. Правове регулювання поводження з відходами.	7	2	1		4					
Разом за змістовим модулем 2	50	14	10		26					
Усього годин	90	26	20		44					

5. Теми практично-семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/ф
1	Поняття, предмет, методи, та система екологічного права та природоохоронного законодавства України. Історія розвитку та становлення вітчизняного екологічного законодавства і права. <i>Підготувати наступні питання:</i> 1. Поняття екологічного права: предмет, принципи та завдання. 2. Джерела екологічного права. 3. Еколого-правова політика України на сучасному етапі розвитку. 4. Становлення та розвиток екологічного права України.	2
2	Об'єкти, суб'єкти та джерела екологічного права. Екологічні права та обов'язки громадян. Поняття загального та спеціального використання природних ресурсів. <i>Підготувати наступні питання:</i> 1. Об'єкти та суб'єкти екологічних правовідносин 2. Поняття, система та особливості джерел екологічного права. 3. Конституція України як джерело екологічного права. 4. Закони України в системі екологічного права.	2
3	Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні. <i>Підготувати наступні питання:</i> 1. Поняття про об'єкти та суб'єкти права власності на природні ресурси. 2. Основні ознаки та визначення поняття права власності на природні об'єкти та їх ресурси. 3. Особливості закріплення права власності на природні багатства в природноресурсових законах. 4. Законодавчі обмеження прав власників природних об'єктів в інтересах суспільства і держави.	2
4	Стандартизація, нормування, прогнозування та облік у сфері природокористування й охорони навколишнього природного середовища. <i>Підготувати наступні питання:</i> 1. Система нормативів та стандартів у сфері природокористування й охорони навколишнього природного середовища. 2. Екологічні стандарти і нормативи. 3. Правове регулювання ведення кадастрів природних ресурсів та їх еколого-правовий зміст. 4. Державний облік об'єктів та речовин, що негативно впливають на стан навколишнього природного середовища.	2
5	Підстави та види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення (загальні питання). <i>Підготувати наступні питання:</i> 1. Поняття та види відповідальності за екологічні правопорушення. 2. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення. 3. Кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення. 4. Дисциплінарна відповідальність за екологічні правопорушення. 5. Попередження екологічних правопорушень.	2

6	Правове забезпечення використання й охорони земель та земельних ресурсів. <i>Підготувати наступні питання:</i> 1. Склад земельного фонду України. 2. Порядок передачі земель у власність та надання у користування. 3. Зміст правової охорони земель. 4. Державний контроль за охороною та використанням земель. 5. Відповідальність за порушення земельного законодавства.	2
7	Правовий режим використання та охорони вод. Правовий режим використання й охорони лісів та лісових ресурсів. <i>Підготувати наступні питання:</i> 1. Назвіть основні джерела правового режиму водокористування в Україні. 2. Які особливості правового режиму водокористування в Україні? 3. Назвіть систему органів управління і контролю в галузі використання та охорони вод. 4. Які особливості юридичної відповідальності за порушення водного законодавства? 5. Охарактеризуйте ліс як об'єкт правового регулювання. 6. Дайте характеристику джерел лісового законодавства. 7. Перерахуйте систему і повноваження органів управління і контролю в галузі використання та охорони лісів. 8. Назвіть особливості юридичної відповідальності за порушення лісового законодавства.	2
8	Правове забезпечення використання й охорони об'єктів тваринного і рослинного світу та їх ресурсів. <i>Підготувати наступні питання:</i> 1. Розкрийте поняття рослинного світу як об'єкта правового регулювання. 2. Назвіть основні джерела законодавства про рослинний світ. 3. Які основні форми та види використання та охорони рослинного світу? 4. Яка система органів, які здійснюють управління, контроль у галузі охорони та використання рослинного світу? 5. Які особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ?	2
9	Правовий режим територій та об'єктів що підлягають особливій охороні. <i>Підготувати наступні питання:</i> 1. Дайте визначення поняття видів території та об'єктів заповідного фонду. 2. Які види територій та об'єктів природоохоронного призначення? 3. Назвіть основні акти законодавства про природно-заповідний фонд. 4. Визначте види державного регулювання режиму природно-заповідних територій. 5. Які особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про природно-заповідний фонд?	2
10	Правове регулювання використання та охорони атмосферного повітря. Правові основи екологічної безпеки в Україні. Правове регулювання поведінки з відходами.	2

	<i>Підготувати наступні питання:</i> 1. Поняття атмосферного права як складової частини екологічного права. 2. Назвіть акти атмосферного законодавства. 3. Охарактеризуйте повноваження органів управління в галузі охорони атмосферного повітря. 4. Які основні напрями державного регулювання в галузі охорони і використання атмосферного повітря? 5. Які особливості юридичної відповідальності за порушення атмосферного законодавства? 6. Дайте визначення екологічної безпеки та її місця в екологічній діяльності. 7. Назвіть основні джерела законодавства про екологічну безпеку. 8. Які основні вимоги забезпечення екологічної безпеки? 9. Які особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про екологічну безпеку?	
Усього		20

6. Теми лабораторних занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/ф
1	Тема 1. Поняття, предмет, методи, та система екологічного права та природоохоронного законодавства України. <i>Результати вивчення: усне опитування.</i>	2
2	Тема 2. Історія розвитку та становлення вітчизняного екологічного законодавства і права. <i>Результати вивчення: усне опитування.</i>	2
3	Тема 3. Об'єкти, суб'єкти та джерела екологічного права. Екологічні права та обов'язки громадян. <i>Результати вивчення: усне опитування.</i>	2
4	Тема 4. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні. <i>Результати вивчення: усне опитування.</i>	4
5	Тема 5. Поняття загального та спеціального використання природних ресурсів. <i>Результати вивчення: усне опитування.</i>	2
6	Тема 6. Стандартизація, нормування, прогнозування та облік у сфері природокористування й охорони навколишнього природного середовища. <i>Результати вивчення: усне опитування.</i>	4
7	Тема 7. Підстави та види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення (загальні питання). <i>Результати вивчення: усне опитування.</i>	2
8	Тема 8. Правове забезпечення використання й охорони земель та земельних ресурсів. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	4
9	Тема 9. Правовий режим використання та охорони вод.	3

	<i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	
10	Тема 10. Правовий режим використання й охорони лісів та лісових ресурсів. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	3
11	Тема 11. Правове забезпечення використання й охорони об'єктів тваринного і рослинного світу та їх ресурсів. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	4
12	Тема 12. Правовий режим територій та об'єктів що підлягають особливій охороні. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	4
13	Тема 13. Правове регулювання використання та охорони атмосферного повітря <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	4
14	Тема 14. Правові основи екологічної безпеки в Україні. Правове регулювання поводження з відходами. <i>Результати вивчення подаються у вигляді презентацій за матеріалами з теми</i>	4
Разом		44

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних і семінарських занять;

[2] – підготовка презентацій за визначеною темою.

9. Методи навчання

Лекції із застосуванням методів пояснювально-ілюстративного (мультимедійні презентації) викладання, обговорення проблемних ситуацій та диспуту; семінарські заняття з наочними демонстраціями; виконання індивідуальних завдань.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточне контрольне опитування, оцінювання семінарських доповідей та виконання індивідуальних завдань; підсумковий контроль – залік. В обов'язковому порядку здійснюється облік відвідування студентами усіх видів занять.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	вільно володіє програмним матеріалом. Розуміє та може змістовно викласти особливості нормативно-правового регулювання об'єктів екологічного права. Характеризує законодавчі акти в сфері охорони та регулювання різних об'єктів екологічного права. Аналізує вплив законодавчого забезпечення щодо	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного

	регулювання зазначених об'єктів, робить відповідні висновки й узагальнення. Висловлює та аргументує своє ставлення до альтернативних поглядів на більшість питань. Висвітлює власний підхід щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання об'єктів екологічного права та їх охорони	матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних завдань при самостійній роботі. Виконав та успішно здав всі практичні роботи.
Добре	самостійно висвітлює визначення основних понять і термінів, характеризує законодавчі акти в сфері регулювання об'єктів екологічного права; висвітлює сучасні проблемні питання. Дає розгорнуту відповідь, пояснюючи логіку суджень, наводить приклади. Разом з тим, студент допускає окремі помилки та неточності, що не впливає на загальний характер відповіді. Студент не розкриває власне бачення шляхів вдосконалення нормативно-правового регулювання об'єктів екологічного права та їх охорони.	правильно вирішив більшість практичних завдань; має стійкі навички їх виконання. Практичні роботи здані.
Задовільно	знання студента завчені з підручника чи навчального посібника, висвітлює їх за допомогою конспекта чи викладача. Дає нечіткі визначення основних понять і термінів. Відповідає на поставлене запитання не повністю, при розкритті спеціальних питань не може конкретизувати відповідь наведенням прикладів, допускає значні помилки.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Виконав більшу частину практичних робіт.
Незадовільно з можливістю повторного складання	студент не володіє матеріалом, потребує подальшої роботи над засвоєнням основних положень предмету.	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, відсутні сформовані уміння та навички. Не виконав жодної практичної роботи.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом не орієнтується в предметі, потребує подальшої роботи над засвоєнням основних положень предмету	не виконав жодної практичної роботи, може виконати лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття екологічного права: предмет, принципи та завдання.
2. Джерела екологічного права.
3. Роль екологічного права у здійсненні екологічної політики держави.
4. Екологічні права та обов'язки громадян. Гарантії реалізації екологічних прав громадян.
5. Управління в галузі екології. Система органів управління в галузі екології.

6. Контроль і нагляд в галузі охорони навколишнього природного середовища.
7. Екологічна безпека та заходи по її забезпеченню.
8. Підстави виникнення права природокористування.
9. Право загального використання об'єктів природи.
10. Особливо охоронювані території та об'єкти, їх правовий режим.
11. Особливості використання територій, які зазнали радіаційного забруднення.
12. Зміст права власності на природні ресурси. Суб'єкти та об'єкти права власності на природні ресурси.
13. Види юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства.
14. Земля як об'єкт правової охорони.
15. Відповідальність за порушення земельного законодавства.
16. Водний фонд України. Види водокористування і їх характеристика.
17. Спеціальне водокористування. Строки спеціального водокористування.
18. Обмеження прав водокористувачів. Охорона вод. Водоохоронні зони та зони санітарної охорони.
19. Відповідальність за порушення водного законодавства.
20. Лісовий фонд України (характеристика).
21. Основні функції управління лісовим фондом.
22. Право спеціального використання лісових ресурсів.
23. Побічні лісокористування та їх характеристика.
24. Правовий режим лісів 1-ї та 2-ї групи.
25. Охорона лісів.
26. Відповідальність за порушення лісового законодавства.
27. Об'єкти тваринного світу. Спеціальне використання об'єктів тваринного світу.
28. Право власності на об'єкти і ресурси тваринного світу.
29. Охорона тваринного світу. Відповідальність за порушення законодавства про тваринний світ.
30. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони. Охорона атмосферного повітря.
31. Стандартизація і нормування в галузі охорони атмосферного повітря.
32. Контроль та нагляд в галузі охорони атмосферного повітря.
33. Охоронні зони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.
34. Особливості правового режиму об'єктів природно-заповідного фонду України.
35. Природні заповідники і їх правовий режим.
36. Національні природні парки їх правовий режим.
37. Зоологічні парки та їх правовий режим.
38. Заказники і їх правовий режим.
39. Охорона природно-заповідного фонду.
40. Відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.
41. Дайте визначення екологічної безпеки та її місця в екологічній діяльності.
42. Назвіть основні джерела законодавства про екологічну безпеку.
43. Які основні вимоги забезпечення екологічної безпеки?
44. Розкажіть, що ви знаєте про систему органів управління в галузі екологічної безпеки.
45. Які особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про екологічну безпеку?
46. Розкажіть про систему правових джерел, які регулюють питання екологічної безпеки в умовах надзвичайного стану.
47. Назвіть основні правові акти в галузі регулювання надзвичайних екологічних ситуацій.
48. Які ви знаєте види і правові джерела радіаційної та ядерної безпеки?
49. Яким є законодавче регулювання еколого-радіаційної безпеки внаслідок Чорнобильської катастрофи?
50. Назвіть правові акти щодо правового режиму територій забруднених внаслідок Чорнобильської катастрофи.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль														(Контрольна роботи за змістовим модулем 1-2) *	Сума балів
Змістовий модуль №1							Змістовий модуль №2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	30	100

T1, T2 ... T14 – теми змістових модулів

Підсумковий контроль (контрольна робота) за змістовим модулем здійснюється у формі письмових тестових завдань після завершення вивчення всього навчального матеріалу (змістовних модулів 1-2). Тестові письмові завдання для модульної контрольної роботи складаються з 30 тестових завдань і відповідають змісту навчального матеріалу навчального курсу. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання студент отримує 1 бал.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

Робоча програма та силабус навчальної дисципліни; опорні конспекти лекцій; підручники і навчальні посібники, законодавства України; мультимедійні презентації; плани семінарських занять; навчально-методичні матеріали та питання для поточного і підсумкового контролю; питання і завдання для самостійної роботи, тестові завдання.

14. Рекомендована література

Основна

1. Бригадир І.В., Зуєв В.А., Шуміло О.М. Екологічне право України. Загальна частина: навч. посіб. Харків: ХНУВС. 2014. 292с.
2. Бичкова С.С., Боровська І.А., Бурлака О.С. Екологічне право: навч.посібник. Київ; Правова єдність: Алерта. 2016. 280 с.
3. Гетьман А.П. та ін. Екологічне право: підручник. Харків: Право, 2019. 551 с.
4. Екологічне право України: навч.посібник /Н.С. Гавриш та ін.. Одеса: Гельветика. 2018. 383 с.
5. Каракаш І.І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси: монографія. Одеса: Юрид. літ., 2017. 436 с.
6. Шуміло О.М., Бригадир І.В., Зуєв В.А. Екологічне право України. Особлива частина: навч. посіб. Харків: ХНУВС. 2017. 383 с.

Додаткова

1. Актуальні проблеми правового регулювання агарних, земельних, екологічних та природоресурсних відносин в Україні: колективна моногр./ відп. ред. Т.Є. Харитонova, І.І. Каракаш. Одеса: Видавничий дім «Гельветика» 2018. 721 с.
2. Екологічне право : підручник. За ред. А. П. Гетьмана. Х.: Право, 2014. 432 с.
3. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар / А. М. Мірошніченко. К. : ЦУЛ, 2013. 512 с.
4. Науково-практичний коментар Водного кодексу України /за заг. ред. Н.Р. Кобецької. К. : Юрінком Інтер, 2010. 360 с.
5. Науково-практичний коментар Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища", прийнятого 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ зі змінами і доповненнями, станом на 09.02.2006 / за заг. ред. О. М. Шуміла. Х. : Фактор, 2006. 592 с.
6. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України / авт. кол.: Г. І. Балюк, А. П. Гетьман, Т. Г. Ковальчук та ін. ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К. : Юрінком Інтер, 2010. 367 с.
7. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні : навч. посіб. / [авт. кол.: А. П. Гетьман та ін.]; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Х.: Право , 2012. 294 с.
8. Мірошніченко А. М. Земельне право України : підручник. 3-тє вид., перероб. і допов. К.: Алерта, 2013. 512 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. Назва з екрана.
2. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>. Назва з екрана.
3. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-ІІІ [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>. Назва з екрана.
4. Кодекс України про надра від 7 липня 1994 р. № 132/94-ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>. Назва з екрана.
5. Про захист рослин : Закон України від 14 жовтня 1998 р. № 180-ХІV [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/180-14>. Назва з екрана.
6. Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22 лютого 2000р. № 1478-ІІІ [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>. Назва з екрана.
7. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16 жовтня 1992 р. №2707-ХІІ [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2707-12?test=MK9Mf5zFR44MnXJkZi8VUtiqHI4WIs80msh8Ie6>. Назва з екрана.
8. Про охорону земель : Закон України від 19 червня 2003 р. № 962-ІV [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/962-15>. Назва з екрана.
9. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 21 червня 1991 р. № 1264-ХІІ [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>. Назва з екрана.
10. 18. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16 червня 1992 р. №2456-ХІІ [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>. Назва з екрана
11. Про рослинний світ : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 591-ХІV [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/591-14>. Назва з екрана.
12. Про тваринний світ : Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2894-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>. – Назва з екрана.

13. Про Червону книгу України : Закон України від 7 лютого 2002 р. № 3055-III [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3055-14?test=ryJMfrD7QoQDnXJ6Zi8VUtiqHI4WIs80msh8Ie6>. Назва з екрана.
14. Про затвердження Положення про Зелену книгу України : постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. № 1286 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-%D0%BF>. Назва з екрана.
15. Про затвердження Положення про Державне агентство України з управління зоною відчуження : постанова Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 564 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/564-2014-%D0%BF> Назва з екрана.

Інтернет-ресурси

1. Щорічні національні доповіді про стан навколишнього природного середовища - http://www.menr.gov.ua/index.php?menu_id=44
2. Міністерство охорони навколишнього природного середовища України - <http://www.menr.gov.ua>
3. Державний комітет України по водному господарству - <http://www.scwm.gov.ua>
4. Державний комітет України по земельних ресурсах - <http://dkzr.gov.ua>
5. Державний комітет лісового господарства України - <http://dklg.kmu.gov.ua>
6. Загальна характеристика лісів України - http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=33494&cat_id=32867
7. Заповідні території українських Карпат - <http://carpathians.org.ua> ; <http://www.karpaty.lviv.ua/link.html>
8. Установи природно-заповідного фонду України - http://www.menr.gov.ua/index.php?menu_id=117
9. Основні міжнародно-правові акти у сфері охорони довкілля за участі України: http://www.epl.org.ua/misznar_zak-vo.htm